

DOI <https://doi.org/10.32782/3041-1297/2025-1-27>

Р. М. Чайка

Національний університет «Львівська політехніка», м. Львів, Україна

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1979-0738> – Р. М. Чайка

 rchayka@gmail.com

ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКИ МІЖ РИСАМИ «ВЕЛИКОЇ П'ЯТІРКИ» ТА ПРОФЕСІЙНИМИ ІНТЕРЕСАМИ RIASEC У СТУДЕНТІВ-ПСИХОЛОГІВ В УМОВАХ ТРИВАЛОЇ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ

Анотація. У сучасних моделях кар'єрного розвитку особистісні риси та професійні інтереси є ключовими чинниками, що впливають на освітні та професійні вибори людини. Проте недостатньо вивченим залишається питання, чи зберігаються класичні зв'язки між цими конструктами в умовах тривалого воєнного стресу. Метою дослідження є виявлення характеру і сили взаємозв'язків між особистісними рисами, описаними у межах моделі «Великої п'ятірки», та типами професійних інтересів моделі Голланда (RIASEC) серед студентів-психологів в Україні в період воєнного стану.

В ході дослідження було опитано 151 студента другого курсу спеціальності «Психологія», переважно жінок. Кореляційний аналіз підтвердив типові для літератури закономірності. Так, відкритість досвіду найсильніше асоціювалася з мистецькими та дослідницькими інтересами, екстраверсія – з підприємницькими, доброзичливість – із соціальними, а сумлінність – із традиційними інтересами. Водночас зв'язок нейротизму з професійними інтересами був відсутнім або несуттєвим.

Отримані результати свідчать про стійкість класичних патернів відповідності особистісних рис та професійних інтересів навіть в умовах підвищеного соціального напруження. Практична цінність дослідження полягає у можливості застосування коротких опитувальників для ефективного психологічної та профорієнтаційної підтримки студентів у ситуації невизначеності та стресу.

Ключові слова: Велика п'ятірка рис особистості, RIASEC, професійні інтереси, особистісні риси, студенти-психологи, російсько-українська війна, профорієнтація, кар'єрне консультування.

R. M. Chayka

Lviv Polytechnic National University, Lviv, Ukraine

BIG FIVE PERSONALITY TRAITS AND RIASEC VOCATIONAL INTERESTS AMONG UKRAINIAN PSYCHOLOGY UNDERGRADUATES DURING THE PROLONGED RUSSIA-UKRAINE WAR

Abstract. Contemporary career-development models posit that enduring personality dispositions and vocational interests jointly guide educational and occupational choices. Yet it remains unclear whether the canonical links between these constructs hold under chronic wartime stress. The present study examined the pattern and strength of associations between the Big Five personality dimensions and Holland's RIASEC interest types in a cohort of Ukrainian psychology sophomores surveyed amid the ongoing Russia-Ukraine conflict. Participants completed Ukrainian short forms of the BFI-2-XS and public-domain RIASEC markers in an online questionnaire. Correlational analyses replicated well-established relationships: Openness to Experience correlated most strongly with Artistic and Investigative interests, Extraversion with Enterprising interests, Agreeableness with Social interests, and Conscientiousness with Conventional interests. Neuroticism, however, showed no meaningful ties to any RIASEC domain. These findings demonstrate the robustness of classic person-environment fit patterns even under heightened societal strain. Practically, brief Big Five

and RIASEC screeners appear suitable for rapid career guidance and psychological support of students navigating uncertainty and stress.

Key words: Big Five personality traits, RIASEC, vocational interests, psychology students, Russia-Ukraine war, wartime stress, career counselling, vocational guidance, Ukraine, career development.

Вступ. Одним з базових припущень психології професійного розвитку є припущення, що стійкі риси особистості визначають, які види діяльності приваблюють людину, а отже, які освітні й кар'єрні траєкторії вона найчастіше вибиратиме. У сучасній науковій літературі з організаційної психології цю ідею найчастіше конкретизують через поєднання двох теоретичних рамок: моделі великої п'ятірки рис особистості (Big Five) та гексагональної моделі професійних інтересів Холланда (RIASEC).

«Велика п'ятірка» описує стабільні індивідуальні відмінності в екстраверсії, доброзичливості, сумлінності, невротизмі та відкритості до досвіду [5]. Гексагональна модель RIASEC Голланда класифікує інтереси на Реалістичні, Дослідницькі, Артистичні, Соціальні, Підприємницькі та Традиційні типи, а також прогнозує вибір освіти, кар'єри та задоволеність роботою [7]. Інтеграція цих моделей може прояснити, як диспозиційні риси спрямовують студентів до певних навчальних програм та кар'єрних шляхів, що може бути корисно кар'єрним консультантам, менеджерам з рекрутингу та керування персоналом.

Попередні дослідження показують, що окремі риси «Великої п'ятірки» утворюють прогнозований «профіль відповідностей» з інтересами RIASEC: Відкритість досвіду (Openness) пов'язана насамперед з Артистичним та Дослідницьким типами, Екстраверсія (Extraversion) – з Підприємницьким і Соціальним, а Сумлінність (Conscientiousness) – з Конвенційним типом. Водночас зв'язки Нейротизму (Neuroticism), як правило, незначні або від'ємні [11; 16]. Найсвіжіші дані, опубліковані за останні два роки, підтверджують ці закономірності у різних культурах та професійних вибірках. Так, бразильське дослідження 2023 року показало, що риси «Великої п'ятірки» пояснюють до 56% дисперсії в предметно-специфічних психологічних інтересах [13]. У сучасних дослідженнях також зазначається, що Відкритість та Артистично-Дослідницькі інтереси – це найстійкіші асоціації. Тоді як інші пари виглядають слабшими або залежними від специфічних вибірок [4].

Проте наявна наукова література має щонайменше дві суттєві прогалини. По-перше, вибірки здебільшого формувалися у стабільних соціально-економічних умовах західних країн, тому мало відомо, чи зберігатимуться типові патерни відпо-

відності особистості та інтересів у середовищах з підвищеною невизначеністю. По-друге, окремі академічні когорти, зокрема студенти-психологи на ранніх курсах, досліджувалися спорадично, хоча саме в цей період відбувається первинний професійний вибір.

Від початку повномасштабної російсько-української війни в лютому 2022 року освітній простір України функціонує в умовах постійного стресу, змін форм навчання та загальної невизначеності майбутнього. Нещодавні дослідження демонструють зростання тривожності, депресії та вигорання серед українських студентів, що потенційно може змінювати їхні академічні й кар'єрні пріоритети [14]. У таких обставинах практичні психологи й кар'єрні консультанти потребують емпірично обґрунтованих індикаторів, які дозволять швидко й надійно оцінити відповідність між особистісними характеристиками та професійними схильностями молоді.

Враховуючи наведені аргументи, метою дослідження визначали з'ясування характеру та сили взаємозв'язків між п'ятьма рисами «Великої п'ятірки» та шістьма шкалами RIASEC у студентів-психологів другого курсу навчання в умовах тривалої війни. Спираючись на попередні дослідження й концепцію комплексів рис, ми висуваємо такі гіпотези:

- відкритість досвіду позитивно корелюватиме з Артистичним та Дослідницьким інтересами;
- екстраверсія позитивно корелюватиме з Підприємницьким та Соціальним інтересами.

Мета дослідження. Визначити характер і силу взаємозв'язків між вимірами «Великої п'ятірки» та шістьма шкалами моделі RIASEC у студентів-психологів другого курсу в умовах тривалого воєнного стану в Україні.

Завдання дослідження:

- провести кореляційний аналіз між рисами «Великої п'ятірки» та типами професійних інтересів гексагональної моделі Голланда (RIASEC), використовуючи корекцію рівня значущості та оцінки величини ефекту;
- з'ясувати вплив контексту тривалого воєнного стресу на силу й напрям виявлених кореляцій шляхом порівняння отриманих результатів з аналогічними даними, зібраними в мирний період або в інших культурних середовищах;
- розробити практичні рекомендації щодо використання результатів дослідження для підвищення ефективності профорієнтаційної та

психологічної підтримки студентів у ситуації підвищеної невизначеності, зумовленої війсьними подіями.

Методи та організація дослідження. Дослідження мало кореляційний, поперечний дизайн і проводилося в умовах тривалої російсько-української війни. Опитування тривало з листопада 2024 року до березня 2025 року, коли студентська молодь відчувала підвищену невизначеність і стрес. Запрошення на участь було надіслано студентам-психологам другого курсу денної та заочної форм навчання кафедри психології одного з університетів України. Опитувальник був доступний онлайн. Перед початком заповнення анкети учасники ознайомлювалися з електронною формою поінформованої згоди, підготовленою відповідно до Етичного кодексу Американської Психологічної Асоціації [2]. Усі респонденти підтверджували добровільність участі та право припинити заповнення у будь-який момент. Студенти, які завершили опитування, отримували додаткові бали до одного з навчальних курсів.

Для вимірювання особистісних рис учасників дослідження застосовано скорочений опитувальник Big Five Inventory-2 (BFI-2-XS) з 15 пунктів [17], адаптований та перекладений українською мовою [10]. Цей інструмент оцінює п'ять базових вимірів особистості («Велика п'ятірка»), а саме: нейротизм (схильність до тривожності, примхливості та змін настрою), екстраверсію (соціальну активність і комунікабельність), відкритість досвіду (зацікавленість і готовність до нового досвіду), привітність (сердечність та співчутливість), сумлінність (відповідальність, послідовність та надійність).

Респонденти оцінювали запропоновані твердження, що починаються фразою «Я людина...», за п'ятибальною шкалою Лайкерта від 1 («Зовсім не погоджуюсь») до 5 («Повністю погоджуюсь»). Прикладом одного з таких тверджень є пункт: «Яка часто переживає». Окремі пункти, сформульовані у зворотному напрямку, були інвертовані, після чого для кожного виміру обчислювали середнє значення балів. Вищі середні значення за шкалами вказували на сильнішу вираженість відповідної особистісної риси. У поточній вибірці внутрішня узгодженість підшкал варіювалась від $\alpha = .49$ (Екстраверсія) до $\alpha = .80$ (Нейротизм), що відповідає типовим показникам для екстракоротких опитувальників.

Для вимірювання професійних інтересів використано 30-пунктові RIASEC-маркери відкритого доступу [3]. Шість підшкал (Realistic, Investigative, Artistic, Social, Enterprising, Conventional) по п'ять тверджень кожна охоплюють ключові типи гек-

сагональної моделі Холланда. Українськомовну версію створено за стандартною процедурою зворотного перекладу. Відповіді оцінюються за п'ятибальною шкалою від 1 («Повністю не згоден») до 5 («Повністю згоден»). У нашому дослідженні коефіцієнти α становили від .31 (Realistic) до .77 (Investigative), що узгоджується з початковими даними валідації скорочених шкал і підтверджує доцільність їх використання у швидких онлайн-опитуваннях.

Після експорту відповідей з онлайн-форм дані було імпортовано в R 4.3.2 [15] та очищено за допомогою пакетів tidyverse і janitor. Усі текстові змінні приведено до нижнього регістру та стандартизовано. Категоріальні показники (стать, форма навчання, місце проживання батьків, джерело доходу) перетворено на числові фактори відповідно до попередньо визначеного словника. Значення окремих негативно сформульованих пунктів було інвертовано. Далі для кожної підшкали «Великої п'ятірки» та RIASEC було підраховано середнє арифметичне, що слугувало індикатором інтенсивності відповідної риси або інтересу.

Нормальність розподілів кожної варіації оцінювали за тестом Шапіро – Вілка [16]. Хоча частина показників мала статистично значимі відхилення від нормального розподілу, величина асиметрії та ексцесу не перевищувала |1|, що вважається прийнятним для застосування параметричних методів у середніх вибірках [6]. Для виявлення мультимісних викидів розраховано D^2 Махаланобіса [12] з критичним $\chi^2(11) = 29.59$; випадків, що перевищували порогове значення на рівні $p < .001$, не виявлено.

Для описових статистик обчислено середнє (M), стандартне відхилення (SD), медіану, мінімум/максимум, а також показники асиметрії та ексцесу. Основним методом перевірки гіпотез став кореляційний аналіз Пірсона між п'ятьма особистісними рисами та шістьма типами інтересів RIASEC. Щоб контролювати помилку I роду під час множинних порівнянь, р-значення коригували методом Холма [8]. Розмір ефекту інтерпретували згідно з критеріями Коена ($|r| \approx .10$ – малий, $.30$ – середній, $.50$ – великий).

Вибірка дослідження. Учасниками стали 151 студент(ка) другого курсу спеціальності «Психологія», які навчалися у восьми академічних групах університету. Запрошення до участі отримали 183 особи; таким чином, коефіцієнт відгуку склав 82,5%. Критеріями включення були: (а) поточний статус другого курсу, (б) проживання на території України під час опитування, (в) надання електронної поінформованої згоди.

Випадків з надмірними пропущеними відповідями (>5% пунктів) або з ідентифікованими мультимірними викидами не виявлено, тому кінцева аналітична вибірка також налічувала 151 особу.

Середній вік респондентів становив $M = 19,31$ року ($SD = 4,54$; діапазон = 17–42). За статтю вибірка була переважно жіночою: 137 жінок (90,7%) та 13 чоловіків (8,6%); ще 1 особа (0,7%) не зазначила стать. За формою навчання 135 студентів (89%) відвідували заняття очно, тоді як 16 (11%) навчалися дистанційно чи заочно. Щодо соціально-демографічних характеристик, то 23% студентів проживали з батьками в тому самому місті, 30% – у межах двогодинної транспортної доступності, 40% – в іншому регіоні України, а 7% повідомили, що їхні батьки перебувають за кордоном. Основним джерелом доходу для більшості (66%) була фінансова підтримка родини, 15% мали постійну оплачувану роботу, ще 15% – часткову зайнятість або підробітки, 4% користувалися іншими ресурсами (соціальні виплати тощо). Таким чином, вибірка репрезентує типову когорту молодих українських студентів-психологів, що навчаються й живуть у контексті тривалого воєнного стану, що є важливим для інтерпретації отриманих результатів.

Результати дослідження та їх обговорення. У табл. 1 наведено ключові показники центральної тенденції та розкиду для п'яти рис «Великої

п'ятірки» і шести типів професійних інтересів RIASEC. Середні значення розташовані в діапазоні 3,18–3,74 бали (за п'ятибальною шкалою), що вказує на помірний рівень прояву як особистісних рис, так і інтересів у вибірці другокурсників-психологів. Найвищу середню оцінку отримала шкала Artistic ($M = 3,74$), а найнижчу – Extraversion ($M = 3,18$). Стандартні відхилення коливаються від 0,58 до 0,95, підтверджуючи достатню варіативність відповідей для подальшого кореляційного аналізу.

У табл. 2 подано матрицю коефіцієнтів Пірсона між п'ятьма рисами «Великої п'ятірки» та шістьма шкалами моделі RIASEC. Для контролю сімейної помилки першого роду застосовано корекцію Холма, статистично значущі коефіцієнти після корекції позначено зірочками.

Основні результати можна узагальнити таким чином.

Зв'язок Відкритість та Артистичний / Дослідницький тип інтересів. Найсильніший зв'язок отримано між Відкритістю та Артистичними інтересами ($r = .61$, $p < .001$; великий ефект), а також помірний зв'язок з Дослідницькими ($r = .31$, $p = .006$). Це відповідає численним метааналізам, де саме ці пари демонструють найбільшу конгруентність [11; 16].

Зв'язок Екстраверсія – Підприємницький. Другий за величиною ефект зафіксовано між Екс-

Таблиця 1

Описові статистики змінних дослідження ($N = 151$)

Змінна	M	SD	Min	Max
Екстраверсія	3,18	0,75	1,00	4,67
Доброзичливість	3,50	0,75	1,67	5,00
Сумлінність	3,47	0,80	1,33	5,00
Нейротизм	3,24	0,95	1,00	5,00
Відкритість	3,67	0,79	1,67	5,00
Реалістичний	3,41	0,58	1,60	4,80
Дослідницький	3,26	0,84	1,20	5,00
Артистичний	3,74	0,74	1,20	5,00
Соціальний	3,60	0,60	1,40	4,80
Підприємницький	3,29	0,75	1,60	5,00
Традиційний	3,24	0,72	1,20	4,80

Таблиця 2

Коефіцієнти кореляції Пірсона (r) між рисами «Великої п'ятірки» та шкалами RIASEC ($N = 151$)

	R	I	A	S	E	C
Екстраверсія	0,12	0,16	0,24	0,08	0,45*	0,11
Доброзичливість	0,03	0,04	0,23	0,42*	-0,03	0,21
Сумлінність	0,09	0,09	0,16	0,25	0,21	0,36*
Нейротизм	-0,07	-0,10	0,04	0,09	-0,13	-0,08
Відкритість	0,20	0,31**	0,61*	0,15	0,18	0,15

Примітка: R = Реалістичний, I = Дослідницький, A = Артистичний, S = Соціальний, E = Підприємницький, C = Традиційний; зірочки вказують на значущість після корекції Холма: * $p < .05$, ** $p < .01$, *** $p < .001$.

траверсією та Enterprising-інтересами ($r = .45$, $p < .001$), що узгоджується з трактуванням Екстраверсії як чинника соціального впливу та лідерства [9].

Зв'язок Доброзичливість – Соціальний. Як і прогнозувалося, Доброзичливість пов'язана із Соціальними інтересами ($r = .42$, $p < .001$), підкреслюючи роль альтруїстичних установок у виборі «підтримуючих» сфер діяльності.

Зв'язок Сумлінність – Традиційний. Сумлінність помірно корелює з Традиційними інтересами ($r = .36$, $p < .001$) і слабше – із Соціальними та Підприємницькими ($|r| \approx .21-.25$). Такий «порядок-та-організація» профіль цілком вкладається у попередню наукову літературу [1].

Нейротизм. Зв'язки Нейротизму з усіма RIASEC-шкалами статистично незначущі ($|r| \leq .13$), що повторює попередні висновки про мінімальну роль емоційної стабільності у формуванні професійних уподобань [18].

Як бачимо, профіль кореляцій практично відтворює закономірності, встановлені у західних вибірках до війни, хоча кілька відмінностей варто відзначити. По-перше, очікуваний зв'язок Екстраверсія – Соціальний не досяг значущості, що може відображати зміщення соціальної активності студентів у бік онлайн-форматів та зменшену вагу «традиційної» соціальної взаємодії в умовах безпекових обмежень. По-друге, підвищена середня оцінка Артистичних інтересів з водночас високою Відкритістю може слугувати механізмом психологічної компенсації в умовах стресу, коли творчі заняття виступають ресурсом відновлення [19]. Загалом воєнний контекст не порушив класичні патерни відповідності, що свідчить про їхню відносну стійкість до зовнішніх потрясінь.

Отримані результати підтверджують припущення теорії відповідності людини та середовища, згідно з якою зближення особистісних рис та професійних інтересів полегшує процеси самоорієнтації. З прикладної точки зору це означає, що навіть у кризових умовах короткі скринінгові опитувальники BFI-2-XS та RIASEC можуть ефективно використовуватися у профорієнтаційних програмах для швидкого виявлення сфер, де студент, ймовірно, почуватиметься найбільш залученим і мотивованим. Консультантам рекомендується особливо зважати на високі показники Відкритості та Екстраверсії як індикатори готовності до творчого чи підприємницького середовища, а також на поєднання Сумлінності з Традиційними інтересами як сигнал до можливих успіхів у структурованих організаційних ролях.

Обмеження дослідження. По-перше, низькі альфи Кронбаха для деяких підшкал (зокрема,

Extraversion та Realistic) знижують точність оцінок; подальші роботи мають використати довші версії інструментів або розглянути моделювання з урахуванням похибки вимірювання. По-друге, жіноча домінантність у вибірці може обмежувати узагальнення на студентів-чоловіків. По-третє, перехресний дизайн не дає змоги формувати висновки про причинні зв'язки між особистістю, інтересами та воєнним стресом; лонгітюдні дослідження допоможуть відстежити динаміку цих конструктивів упродовж навчання й адаптації до ринку праці.

Висновки. Дослідження підтвердило, що базові закономірності відповідності між особистісними рисами та професійними інтересами залишаються стабільними навіть під час тривалого воєнного стану. Найпотужніше проявилися зв'язки Відкритість – Артистичний/Дослідницький, Екстраверсія – Підприємницький, Доброзичливість – Соціальний та Сумлінність – Традиційний, тоді як Нейротизм не продемонстрував значущих асоціацій з жодним типом RIASEC. Ці результати узгоджуються з попередніми дослідженнями та концепцією відповідності людини та середовища, засвідчуючи стійкість «профілю відповідностей» навіть у контексті підвищеного стресу. Практично це означає, що короткі опитувальники BFI-2-XS та RIASEC можна ефективно використовувати для швидкої профорієнтаційної діагностики й психологічної підтримки студентів, допомагаючи їм вибирати навчальні та професійні траєкторії, які найбільше відповідають їхнім внутрішнім схильностям.

Перспективи подальших досліджень. *Лонгітюдні та експериментальні дизайни.* Важливо простежити, як особистісно-інтересова конгруентність змінюється протягом навчання й з подоланням воєнної кризи, а також протестувати інтервенції (наприклад, творчі або підприємницькі тренінги), що можуть посилювати цю конгруентність.

Розширення вибірки та методів вимірювання. Наступні роботи мають включати більше чоловіків, студентів інших спеціальностей та регіонів, а також довші версії інструментів або моделювання з урахуванням похибки вимірювання.

Соціально-психологічні модератори. Перспективним є дослідження того, як рівень тривоги, пережитий воєнний досвід чи соціальна підтримка модифікує зв'язок між рисами та інтересами.

Порівняльні й крос-культурні аналізи. Для оцінювання універсальності виявлених патернів доречно зіставити українські дані з вибірками мирного часу у сусідніх країнах та з результатами в інших культурно-воєнних контекстах.

Список літератури:

1. Ackerman P.L., Heggestad E.D. Intelligence, personality, and interests: evidence for overlapping traits. *Psychological Bulletin*. 1997. Vol. 121, no. 2. P. 219.
2. Armstrong P.I., Allison W., Rounds J. Development and initial validation of brief public domain RIASEC marker scales. *Journal of vocational behavior*. 2008. Vol. 73, no. 2. P. 287–299.
3. Association A.P. Ethical principles of psychologists and code of conduct. URL: <https://www.apa.org/ethics/code>.
4. Batista J.S., Gondim S.M.G. Personality and person-work environment fit: a study based on the RIASEC model. *International journal of environmental research and public health*. 2022. Vol. 20, no. 1. P. 719.
5. Costa P.T., McCrae R.R. A five-factor theory of personality. *Handbook of personality: theory and research*. 1999. Vol. 2.
6. Ghasemi A., Zahediasl S. Normality tests for statistical analysis: a guide for non-statisticians. *International journal of endocrinology and metabolism*. 2012. Vol. 10, no. 2. P. 486.
7. Holland J.L. Making vocational choices: a theory of vocational personalities and work environments. *Psychological Assessment Resources*, 1997.
8. Holm S. A simple sequentially rejective multiple test procedure. *Scandinavian journal of statistics*. 1979. P. 65–70.
9. John O.P., Srivastava S. The Big-Five trait taxonomy: history, measurement, and theoretical perspectives. 1999.
10. Klimanska M., Haletska I. Ukrainian adaptation of the short five factor personality questionnaire TIPI (TIPI-UKR). *Psychological journal*. 2019. Vol. 5. P. 57–74.
11. Larson L.M., Rottinghaus P.J., Borgen F.H. Meta-analyses of Big Six interests and Big Five personality factors. *Journal of vocational behavior*. 2002. Vol. 61, no. 2. P. 217–239.
12. Mahalanobis P.C. A note on the statistical and biometric writings of Karl Pearson. *Sankhyā: the indian journal of statistics* (1933–1960). 1936. Vol. 2, no. 4. P. 411–422.
13. Martins G.H., Ambiel R.A.M., do Céu Taveira M. *Assessment of vocational interest*. 2024.
14. Mental health of university students twenty months after the beginning of the full-scale Russian-Ukrainian war / M. Polyvianaia et al. *BMC psychiatry*. 2025. Vol. 25, no. 1. P. 1–14.
15. R Core Team. R: a language and environment for statistical computing. URL: <https://www.r-project.org>.
16. Shapiro S.S., Wilk M.B. An analysis of variance test for normality (complete samples). *Biometrika*. 1965. Vol. 52, no. 3–4. P. 591–611.
17. Soto C.J., John O.P. The next Big Five Inventory (BFI-2): developing and accessing a hierarchical model with 15 facets to enhance bandwidth, fidelity, and predictive power. *Journal of personality and social psychology*. 2017. Vol. 113, no. 1. P. 117.
18. Wille B., De Fruyt F. Vocations as a source of identity: reciprocal relations between Big Five personality traits and RIASEC characteristics over 15 years. *Journal of applied psychology*. 2014. Vol. 99, no. 2. P. 262.
19. Zacher H., Rudolph C.W. Individual differences and changes in subjective wellbeing during the early stages of the COVID-19 pandemic. *American psychologist*. 2021. Vol. 76, no. 1. P. 50.

References:

1. Ackerman, P.L., & Heggestad, E.D. (1997). Intelligence, personality, and interests: evidence for overlapping traits. *Psychological bulletin*, 121 (2), 219.
2. American Psychological Association. (2017). *Ethical principles of psychologists and code of conduct*. Retrieved from: <https://www.apa.org/ethics/code>.
3. Armstrong, P.I., Allison, W., & Rounds, J. (2008). Development and initial validation of brief public domain RIASEC marker scales. *Journal of Vocational Behavior*, 73 (2), 287–299.
4. Batista, J.S., & Gondim, S.M.G. (2022). Personality and person-work environment fit: a study based on the RIASEC model. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 20 (1), 719.
5. Costa, P.T., & McCrae, R.R. (1999). A five-factor theory of personality. *Handbook of personality: Theory and research*, 2 (01), 1999.
6. Ghasemi, A., & Zahediasl, S. (2012). Normality tests for statistical analysis: a guide for non-statisticians. *International journal of endocrinology and metabolism*, 10 (2), 486.
7. Holland, J.L. (1997). *Making vocational choices: A theory of vocational personalities and work environments*. Psychological Assessment Resources.
8. Holm, S. (1979). A simple sequentially rejective multiple test procedure. *Scandinavian journal of statistics*, 65–70.
9. John, O.P., & Srivastava, S. (1999). *The Big-Five trait taxonomy: History, measurement, and theoretical perspectives*.
10. Klimanska, M., & Haletska I. (2019). Ukrainian adaptation of the short five factor personality questionnaire TIPI (TIPI-UKR). *Psychological Journal*. 5, P. 57–74.
11. Larson, L.M., Rottinghaus, P.J., & Borgen, F.H. (2002). Meta-analyses of Big Six interests and Big Five personality factors. *Journal of Vocational Behavior*, 61(2), 217–239.
12. Mahalanobis, P.C. (1936). A note on the statistical and biometric writings of Karl Pearson. *Sankhyā: The Indian Journal of Statistics* (1933–1960), 2 (4), 411–422.
13. Martins, G.H., Ambiel, R.A.M., & do Céu Taveira, M. (2024). Assessment of Vocational Interests by Areas of Psychology: Relations with the Big Five and RIASEC. *Trends in Psychology*, 1–20.
14. Polyvianaia, M., Yachnik, Y., Fegert, J.M., Sitarski, E., Stepanova, N., & Pinchuk, I. (2025). Men-

tal health of university students twenty months after the beginning of the full-scale Russian-Ukrainian war. *BMC psychiatry*, 25 (1), 1–14.

15. R Core Team. (2024). R: A language and environment for statistical computing [Computer software]. Vienna, Austria: R Foundation for Statistical Computing. Retrieved from: <https://www.R-project.org>.

16. Shapiro, S.S., & Wilk, M.B. (1965). An analysis of variance test for normality (complete samples). *Biometrika*, 52 (3–4), 591–611.

17. Soto, C.J., & John, O.P. (2017). The next Big Five Inventory (BFI-2): Developing and accessing a

hierarchical model with 15 facets to enhance bandwidth, fidelity, and predictive power. *Journal of personality and social psychology*, 113 (1), 117.

18. Wille, B., & De Fruyt, F. (2014). Vocations as a source of identity: reciprocal relations between Big Five personality traits and RIASEC characteristics over 15 years. *Journal of Applied Psychology*, 99 (2), 262.

19. Zacher, H., & Rudolph, C.W. (2021). Individual differences and changes in subjective wellbeing during the early stages of the COVID-19 pandemic. *American Psychologist*, 76 (1), 50.

© Р. М. Чайка, 2025

Науково-методична стаття

Надійшла до редакції 19.04.2025

Прийнято до публікації 04.06.2025